

Är socialiststaten idealet?

Einar Håkansson

1905

»Samling kring valen i höst!» ljuder nu socialdemokratiska partiets paroll.

Många unga proletärer med socialistiska tankar skoal i år, på grund af »mogen» ålder och uppfyllda villkor, för första gången få deltaga i riksdagsmannaval. Stolta öfver sin nyvunna »medborgarrätt» - att välja *en* bland de många herrar, som stå öfver dem, - berusade af valsnacket, draga i vallidelsernas hvirfvel, skola de kanske blindt rusa åstad och lägga sina sedlar i valurnan för att välja in i riksdagen en socialdemokratisk representant. Och sedan skola de gå lyckliga omkring i hoppet och tron, att de bidragit att skapa det parlament, som en gång skall föra dem eller deras efterkommande (i femte, tionde eller tjugonde led!) till den nästan paradisiska *socialiststaten*.

Stimulerade af politikernas braskande fetstilsrubrikerade tidningsartiklar och muntliga agitation, gå de på politisk kamp troende proletärerna att här i Sverige hvar tredje år i höstmånaden rösta in en »förkämpe» och en social dussinfrälsare i riksdagen för att lagstifta till deras förmån och slutligen prata oss bums in i socialiststaten.

Men de förstå icke att de hjälpa ledarna upp till samhällets ärorika (!) höjder och fyllda fat och tillfällen att lägga på hullet - såvida de icke hållas magra af maktlystnadens frätande passion -, men att de aldrig skola kunna återgälda proletärerna »där nere» samma tjänst, liksom de ej heller någonsin ha uträttat någonting för arbetarna, som icke dessa, om de haft förstånd och energi nog, skulle ha kunnat göra själfva fortare och bättre.

Efter denna samhällsomstörtande förrättning, valet, återgå väljarna till sina hvardagliga »plikter» mot det bestående samhället: att under halfva dygnet släpa ihop profit åt kapitalisterna, betala skatt till mot vår klass fientliga institutioner, öfva sig till klass-samhällets försvar med krut och kallt stål m. m., m. m. i stilla väntan på hvad »arbetarvännerna» där uppe i sladderförsamlingen skola af välvilja skänka dem - om de äro tysta och snälla och ej större samhällslugnet, d. v. s. de besittandes ljufliga matro!...

Till modärn politisk kamp hör vidare, att man årligen på första maj och dessutom litet emellan *ber* den kapitalistiska våldsinstitutionen, polisen, om lof att få demonstrera sin stora lojalitet och laglydnad och sin aktning för den laglydiga ordningen i detta rättvisa samhälle.

Vid dessa politiska folkmöten antages då vanligen ett från socialdemokratiska agitationspartiet utsändt tryckt resolutionsförslag, som börjar med en dundrande protest mot klassamhället och dess orättfärdiga lagar (mycket bra) och mot regeringen, som icke vill lyssna till arbetarnas beskedliga petitioner, samt slutar med att mötet förklarar sig med alla »*lagliga medel*» vilja vinna sitt mål, d. v. s. försäkrar sin ödmjuka respekt för ofvanbemälda orättfärdiga lagar. Detta kallas att visa sig som värdiga och mogna till deltagande i den politiska maktutöfningen.

Det, att proletärerna ännu icke lyckats frigöra sig från den gamla världens genom tradition och uppfostran djupt inrotade borgerliga tankesätt och föreställningar, hvilket dock är absolut nödvändigt, är det som gör, att dessa i stället för att arbeta på ekonomisk frigörelse, det enda, som kan hjälpa dem, flocka sig kring de borgerliga socialdemokratiska politikernas talarstolar och med troende andakt lyssna till politikernas utläggningar om politisk kamp, den allena saliggörande »parlamentariska vägen», »eröfring af den politiska makten», »deltagande i lagstiftningen» (åh verkligen!), »den stora inkörsporten allmän rösträtt» (till att välja politiska husbönder!), »samling kring valen», enkammersystem, demokrati, republik och andra ting, som lika litet kunna åstadkomma en genomgripande förändring af samhället till den förtryckta klassens förmån som gudlighet och »egna hem».

Arbetarna ha icke genom de senaste årtiondenas deltagande i det parlamentariska »lifvet» vunnit något, men detta klara politikens präster sig undan genom att skylla på utvecklingen, som går så rasande långsamt.

Vi äro dock icke beroende af utvecklingen, utan den tvärtom är *skapad* och beroende af oss människor.

Men antag, att »farbröderna» däruppe i sladderförsamlingen en dag skulle komma att proklamera den socialistiska *staten*. Skulle då vi socialister, som äro missnöjda med det nuvarande samhället, ha uppnått ett samhälle, som skulle tillfredsställa oss ur den individuella frihetens, rättens och det praktiska förnufts synpunkt?

Låt oss se:

En fördom, som bitit sig in i människornas sinnen, är den om en *auktoritär styrelses nödvändighet*. Utan styrelse, menar man, är ingen ordning möjlig och ingenting kan uträttas utan en styrelse, som leder och bestämmer. Det är på denna fördom, som allt herravälde och tyranni, hvaribland *staten* är det förnämsta, existerar.

Ända från tidigaste barndom uppfostrar man oss i dessa dogmer och fördomar och inplanterar hos oss vördnad och lydnadspåbåd för den auktoritära styrelsen, *staten*, regeringen, öfverheten, alla slags myndigheter och deras lagar.

Och så gå människorna omkring i den stora dumma tron, som aldrig varit besvarad af några själfständiga kätterska funderingar eller tvifvel, att *staten*, det är någonting så naturligt och outhärligt som jordskorpan själf, att *staten* måste ligga till grund för alla samhällsbyggnader såväl som jordskorpan för de byggnader af trä och sten vi bo i. Att tänka sig ett samhälle på andra grunder än *statens* faller aldrig de borgerliga samhällsförbättrarna och demagogerna - liberaler, radikaler, socialdemokrater - in, utan deras tankeflykt kretsar endast kring lagstiftning, lagstiftning och åter lagstiftning på det bestående grund, för att såmedels förbättra detta samhälle på den »evolutionära» utvecklingens »sansade» väg.

Men *staten* är ond alltigenom.

Den har icke uppstått ur något godt, den har aldrig haft något godt till ändamål och har icke uträttat något godt. Det är ett slags officiell, laglig »*maffia*», som lefver på folkets undertryckande under det lögnaktiga påståendet, att den skyddar folket och upprätthåller ordningen. Den har uppstått *mot* folkets vilja, och dess ändamål är att skydda *privategendomen* - det lagliga, men därför icke mindre brottsliga tjufveriet.

Staten stiftar lagar, med hvilka den med våld söker tvinga till sig ledningen i alla lifvets förhållanden, ej blott landets yttre politik, utan också det enskilda lifvet, bindande individerna i lagparagrafer och kränkande jagets rätt.

Militarism, krig och polisinstitution äro följder af *statens* existens, och upphöra med den, *men icke förr*. »Rättvisan», rätten att döma och straffa, har *staten* monopoliserat för sig och använder den till sin fördel, hvilken sammanfaller med de besittandes.

Tanke-, yttrande-, tryck- och församlingsfrihet m. fl. »politiska friheter» hafva ingalunda ansetts själfklara rättigheter för folket. Tvärtom har *staten* här om någonsin lagt sig i och dekreterat hvad som skulle anses »tillåtligt» eller icke, d. v. s. behagligt eller obehagligt för de maktägande.

Allt, som kan äfventyra *statens* existens, allt trots mot regeringen, all olydnad mot lagarna, alla försök att frigöra sig från *statens* herravälde eller blott den för tillfället härskande regeringsformen, att sätta sig öfver den heliga »lagliga ordningen» - statskupp, uppror, revolution - eller blotta uppmaningen därtill, är naturligtvis stridande mot *statens* »väl» och intressena för dem som ha nytta af det bestående, och därför i högsta grad »brottsligt» och belagt med stränga straff.

Men den inplanterade fördomen gör, att människorna icke märka den skymf, som regeringsmakten, lagstiftningen, militären, polisen, domstolarna, fängelserna och myndigheternas »vi befalla», »vi förbjuda» är för

deras människovärde; icke märka hvilken kränkning statens tvångsinrättning är af deras frihet, och som gör, att statsmedborgarna, såsom Tolstoy träffande säger, »befinna sig i det tröstlösaste tillstånd af slafveri, det slafveri, där slafvarna själfva icke begripa, att de äro slafvar, utan äro stolta öfver sin trälldom.»

Men stat och regering är en i högsta grad motbjudande samhällsföreteelse, icke blott ur frihets- och rättsprincipernas, utan också från det praktiska förnuftets synpunkt. Ty genom sin lagstiftning och centralisation förkväver och hindrar den *det fria initiativet*, som är grundvalen för allt framåtskridande.

Staten är ock i själfva verket *onödig* för våra behof. Det finnes icke en funktion, som staten nu utöfvar, - undantagandes dem förstås, som oupplösligt höra samman med statssystemet själf - som icke skulle kunna uträttas utan den, genom fri samverkan mellan individerna själfva, om de blott ville, och det på ett mycket rationellare sätt.

Ofvannämnda fördom orsakar, att folket icke kan få detta i sina hufvuden, utan inbillar sig, att dessa funktioner måste utöfvas af en auktoritär styrelse, af staten genom dess lagstiftande församling, till hvilka initiativen och besluten äro öfverlämnade, och genom regeringen som är verkställare därpå.

Därför gå de att för denna lagstiftande församling, parlament, välja sin »representant», som å deras vägnar skall bedöma och besluta i alla möjliga slags »frågor» och angelägenheter, eftersom väljarna äro sådana stackare, att de icke kunna sköta sina saker själfva.

Han skall döma om t. ex. bostadsfrågor i städer och på landsbygd, »arbetarfrågor», militärväsende, undervisning, skatter och tullar, försäkringar, rättsväsende, social hygien m. m., och hans eller parlamentsmajoritetens uppfattning häri skall sedan vara lag för tusenden andra viljor, som kunna hafva en alldeles motsatt uppfattning.

Om det väl ändå blott vore bland dem, som valt lagstiftarna och deltaga i det parlamentariska lifvet, som riksdagens beslut ägde kraft och fordran på efterrättelse; men nej, också vi som afsky stat, parlament och lagar, skola lyda dem, och om så behöfves, med de brutalaste våldsmedel tvingas därtill.

Dock bör det väl vara klart för hvarje tänkande människa, att man icke kan vara moraliskt förpliktad att ställa sig till efterrättelse föreskrifter från en institution, som man ej varit med om att välja, och hvars auktoritet man ej erkänner.

Detta är statens förbrytelse mot individen.

I parlamentet sitter stadsbon och lagstiftar i förhållanden på bondlandet, och bönder sitta och lagstifta för städerna. »Arbetare», skolmagistrar och brukspatroner, hvilkas kunskap i medicin inskränker sig till tanddroppar och plåsterlappar, sitta och lagstifta i medicinska och socialhygienska frågor, medan medlemmar af kungl. mördarbandet jämte bukstinna prelater och grossörer sitta och idiotisera i arbetarfrågor, som de aldrig gittat sätta sig in uti; och en representant från nordligaste Sverige får en majoritet mot en representant från det sydligaste Sverige angående angelägenheter i denne senares trakt, som blott han begriper. O. s. v. i den stilen.

Sannerligen, för att en riksdagsman skulle kunna *rätt* döma i så många olika slags saker, fordrades det, att han vore klyftigare än kung Salomo! Men det är ett faktum, att de, som lyckats komma in i riksdagen, i de flesta fall tillhöra medelmåttan, i många fall under. Ty en reaktionär vlamen väljer hellre en reaktionär medelmåtta än en liberal intelligens till sin representant, och *vice versa*. Det gäller äfven socialdemokraterna.

Som man ser, är ju parlamentet icke blott en frihetsfientlig inrättning, utan också en löjlighet, en galenskap, oförmögen att fullgöra sina åligganden. Det vittnar illa om folks förstånd och omdömesförmåga att vilja anförtro sina angelägenheter åt denna tokiga inrättning. Men fördomen gör, att man ingenting ser eller vill se, hur liten nytta det i själfva verket uträttas af parlamentet, trots det stora nummer, som göres af detsamma i pressen.

Stato ch parlament försumpa samhällslifvet och fördärfva individerna. De äro båda på förfall, och det har redan gått så långt, att t. ex. i Frankrike numera ingen hederlig man gärna vill åtaga sig en statssyssla.

Af ofvannämnda fördom kommer det sig slutligen, att när folken hafva känt sig plågade af ekonomiskt förtryck eller varit underkufvade af regeringsmakten, så ha de varit dåraktiga nog att söka sin räddning blott genom att *förändra* statssystemet eller byta om regering - icke genom att upphäfva staten och fördrifva regeringsherrarna och deras uniformerade drängar och göra sig fria från den maktutöfvande styrelsen, som är den verkliga orsaken till deras elände.

Ja, nu i vår tid är den förtryckta internationella proletärklassen i färd med att begå samma ödesdigra misstag, i det den sätter sin tro och lit till teorien om en »*socialiststat*», en variation af den gamla tråkiga tvångsinrättningen, och lika otillfredsställande ur den ideella frihetens samt rättens och det praktiska förnufts synpunkter, som alla föregående statsformer.

Socialdemokratien skall lika litet som något annat politiskt parti rädda proletärerna ur deras nuvarande ställning och föra dem till ett nytt, bättre samhälle.

Socialdemokratien skall endast gifva ny form för maktutöfning, nya herrar. Statens brutala våldsmakt och kränkning af individens rätt, materiellt och moraliskt, skola icke upphöra i den socialistiska *staten*. Ty så länge regering existerar - den må vara aldrig så socialistisk - *måste* och *skall* den väpnade makten också existera för att sättas bakom befallningarna gent emot »tredskande» individualister. I ett annat fall skulle regeringarna förefalla uteslutande löjliga.

Måhända skulle den blifva något mildare till sina yttre våldsmedel än de föregående - beroende på att den delvis må ryckas med af den stigande förfiningen bland mänskligheten, - men dock alltid regerande folk med sin auktoritet, sina lagar, »rättvisa», polis, militär samt fängelser och ständigt ifrig att öka och utvidga sin makt på bekostnad af individernas frihet.

Den socialdemokratiska staten skall liksom sina föregångare fordra individens tvångsanslutning till den och hans underkastelse under myndigheterna och den lagliga, officiella »ordningen».

Kommunismen, som socialdemokratien anger sig åsyfta, är omöjlig under statsform. Och initiativet skall blifva lika bundet, om icke mer.

Liksom ett i en bur inspärradt frihetslängtande djur fåfängt kastar sig än mot det ena gallret, än mot det andra, i afsikt att vinna friheten, så ha ock folken fåfängt kastat sig mellan de olika stats- och regeringsformerna, från autokrati och absolutism till parlamentarism, från kejsardöme till konungadöme, från kungadöme till republik och hvilka nu alla de många etiketterna på samma sak än må vara.

Ty folken ha icke förstått, att den ena regeringsformen, den ena statsformen i grund och botten icke är bättre än den andra, icke skiljer sig mera från den andra än höken skiljer sig från gamen.

Och därför stå vi i dag trots alla glänsande och hänfödda frihetsstrider, ännu kvar i träldomen, den politiska och moraliska såväl som den ekonomiska.

Proletärer!

Vägen till frälsning ur vårt nuvarande elände, ur vår svält och nöd och husvillhet, ur vår förnedrade ställning i samhället, ur militarism, krig och polisregemente, ur myndigheternas förtryck och allt slags herravälde, går icke genom politisk kamp, icke genom den allmänna rösträtten, icke genom socialdemokratien och dess politici, icke genom parlamentet och deltagande i lagstiftningen, icke genom eröfrande af den politiska makten och icke genom förändring af regerings- och statsformen.

Vägen till frälsning, till frihet, går endast genom *all auktoritär styrelses, all maktutöfnings tillintetgörelse*, genom statens och regeringens upplösning, genom lagarnas och privategendomens upphäfvande - genom utrotandet af våra enda fiender: *våra herrar*.

Insen I icke att auktoritet, styrelse, statsregering, militarism, religion, privategendom äro ting, som lefva genom och för hvarandra, och att måste det ena bekämpas, måste också det andra bekämpas? Insen I då icke, att i ett kommunistiskt ordnad samhälle stat och lagar måste vara öfverflödiga och skadliga?

Bort, bort från den vilse stig, som den tanklösa valboskapen trampar efter sina herdars pipor! Vi unga revolutionärer måste bana oss nya vägar, bättre vägar, skaffa oss högre ideal! Vår generation måste ha lärt af våra fäders misstag, att vi icke skola sträfvä till att genom lagar tvinga våra herrar att bättre behandla oss eller bortdrifva de gamla herrarna genom nya, utan att vi skola afskaffa herraväldet själf, *staten själf*!

Det är vägen till frihetens, rättens och förnufts samhälle.

Hafva de unga proletärerna som ämnade gå att välja riksdagsman, insett detta, att *all* öfverhet, den må kallas autokratisk, monarkisk, republikansk eller socialistisk -, är förhatlig, emedan den är onödig, skadlig och despotisk, då förstå de också, att de icke kunna lägga sina sedlar i valurnan, (om också därmed något steg mot socialiststaten vore att vinna), ty därigenom skulle de deltaga i statens maktutöfning och bidra till öfverhetens, regeringens stärkande och eländets fortsatte existens.

Då skola de fly valurnans falskhet. De förneka hvarje auktoritär styrelse - denna mänsklighetens förbannelse - och genom den sociala revolutionen sträfvä de hän till ett socialt-etiskt samhälle, icke byggt på statens skymfliga och fördärflika tvångsorganisation, utan på den fria organisationsformen, där den individuella friheten och själfbestämningsrätten respekteras - det enda samhälle, som kan tillfredsställa alla människor.

Det Anarkistiska Biblioteket

Einar Håkansson
Är socialiststaten idealet?
1905

Tidningen Brand #9 1905

sv.anarchistlibraries.net